

SKŁADKI JAKO DANINY PUBLICZNE

Contributions as public levies

ABSTRACT

In Polish law, public levies, as compulsory monetary benefits collected in order to fulfil public tasks, include, inter alia, taxes, fees, and contributions. There are various types of public tributes in the Polish legal system, including health insurance contributions, contributions to the Labor Fund and contributions to the Solidarity Fund. Despite such an important function of contributions, Polish law lacks a definition of contributions or public levies, which may lead to inconsistent understanding of these concepts, even by the legislator himself. Therefore, there should be a legal definition of both contributions and public levies in the Polish legal system.

Keywords: public levies, contributions, public tasks

1. UWAGI WSTĘPNE

Pojęcie danin publicznych w ustawie zasadniczej występuje tylko na gruncie art. 217⁹⁴, który rozdziela daniny na podatkowe i inne daniny publiczne jednocześnie ustanawiając zasadę ustawowego ich stanowienia. Dookreślenie tego terminu znajduje się w art. 5 ust.1 pkt 1 ustawy o finansach publicznych⁹⁵, gdzie jest wymieniony otwarty katalog danin publicznych, w którym znajdują się m.in. podatki, opłaty, składki. Jak już wyżej pośrednio wskazano, nie ma definicji legalnej danin, tylko egzemplifikacja. Na potrzeby dalszych rozważań należy podjąć próbę zdefiniowania i scharakteryzowania tego pojęcia.

---

⁹⁴ Art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), dalej jako: konstytucja lub konstytucja RP.

⁹⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240).

Pojęcie danin publicznych nie jest ujednoczone w doktrynie. Rozbieżności te dotyczą ich charakteru, a w szczególności czy daniny mają cechy bądź pieniężne, bądź naturalne. Problematicznym jest również określenie ich specyfiki przy rozpatrywaniu celów fiskalnych, prewencyjnych, prohibicyjnych, którym daniny mają służyć⁹⁶. Pomimo wielu definicji doktrynalnych większość elementów konstrukcyjnych daniny publicznej powtarza się, wobec tego można stworzyć syntetyczną definicję daniny publicznej. Jako definicję daniny publicznej uznaje się świadczenie pieniężne, bezzwrotne, przymusowe, nałożone jednostronnie przez organ publicznoprawny, stanowiące dochód państwa, pobierane w celu realizacji zadań publicznych oraz w celu utrzymania się państwa. Jak wskazano, istotą daniny jest jej cel fiskalny, dlatego też nie można podnosić, że sankcje nieposiadające charakteru fiskalnego są daninami publicznymi. Te pierwsze, ustanawiane są po to, aby partycypować w finansowaniu dobra wspólnego drugie natomiast, będące celem ustawodawcy, którego realizacja ma prowadzić do zapobiegnięcia i napiętnowania zachowań niezgodnych z powszechnie obowiązującymi normami⁹⁷. Jednak samo zdefiniowanie daniny publicznej, pomimo nieujednoczonego rozumienia w doktrynie, wydaje się mniej problematyczne niż samo zaliczenie poszczególnych danin do tegoż katalogu, takich jak np. składki. Zdaje się, że zaliczenie składek jako daniny publicznej, ze względu na ujęcie jej normatywnie tymże katalogu nie powinno budzić wątpliwości, jednakże jak zostanie to wskazane dalej, wcale tak nie jest, dlatego też to zagadnienie jest tematem przewodnim tego opracowania. W dalszej części rozwinięcie tejże problematyki będzie miało na celu usytuowanie oraz ugruntowanie składki jako daniny, wskazanie elementów wspólnych, jak i tych, które są charakterystyczne tylko dla składek, umiejscowienie w obowiązującym stanie prawnym, oraz elementy, które powinny zostać zmienione. Natomiast najistotniejszym celem niniejszej pracy jest udowodnienie tezy, która sprowadza się do stwierdzenia, że składki są daniną publiczną wyróżniającą się konstrukcją i charakterem. Ponadto, koniecznym byłoby wskazanie, iż składki różnią się celem od innych danin publicznych, a w szczególności od podatków.

2. KONSTRUKCJA SKŁADEK

---

⁹⁶ Rec.: A. Krzywoń, *Podatki i inne daniny publiczne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011, s. 28.

⁹⁷ *Ibidem*, s. 34.

Słowo „składka” oznacza „zbiórkę pieniędzy na jakiś cel” lub kwotę wpłacaną regularnie i obowiązkowo przez jedną osobę do wspólnej kasy, na jakiś wspólny cel⁹⁸. Cele te mogą być różne, od zgromadzenia pieniędzy na różne wydarzenia społeczne, kulturalne, polityczne, ale także na wspólne zgromadzenie środków na poradzenie sobie ze skutkami nieszczęśliwych zdarzeń, nawet jeżeli skutki te dotyczą tylko niektórych płacących osób⁹⁹. Zasadnicze znaczenie dla finansów publicznych mają m.in. składki na ubezpieczenie społeczne. Pod pojęciem składki na ubezpieczenie społeczne, kryje się składka na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe. Należy zaznaczyć, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 listopada 2015 stwierdził, że składka emerytalna w części opłacanej przez ubezpieczonego jest daniną publiczną w rozumieniu art. 217 konstytucji. Ma ona charakter przymusowego, z reguły bezzwrotnego i powszechnego świadczenia pieniężnego, stanowiącego dochód państwowego funduszu celowego, jakim jest Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Jest ona nakładana jednostronnie, czyli władczo przez organ wykonujący zadania publiczne i służy wypełnianiu zadań publicznych wynikających z Konstytucji i ustaw¹⁰⁰. Wyrok ten potwierdza stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, w kwestii umiejscowienia składek na ubezpieczenie społeczne wyrażonego wcześniej, w wyroku z 15 lipca 2013 roku, który stwierdził, że „Na poziomie doktrynalnym, konstytucyjnym i ustawowym nie wydaje się budzić kontrowersji pogląd, że składki na ubezpieczenia społeczne w ogólności, w tym składki na ubezpieczenia rentowe, są rodzajem daniny publicznej w rozumieniu art. 217”¹⁰¹. Ponadto TK w tym wyroku, podkreśla, że akceptuje stanowisko, w którym składki na ubezpieczenie rentowe stanowią rodzaj daniny publicznej o niepodatkowym charakterze, a utożsamianie składki na ubezpieczenie rentowe z podatkiem jest możliwe wyłącznie na płaszczyźnie ekonomicznej. Z tych dwóch wyroków, można wyprowadzić cechy wspólne, jak i różnice podatku i składki na ubezpieczenie społeczne. Wspólnymi elementami jest charakter przymusowy, bezzwrotność, powszechność świadczenia, oraz to, że stanowią daninę publiczną i muszą wynikać z ustawy, te dwa ostatnie elementy implikuje art. 217 Konstytucji RP. Natomiast różnice dotyczą tego, na czyją rzecz są pobierane, na co są przeznaczane oraz odpłatności/nieodpłatności. Po pierwsze w przypadku podatków, pobierane są one na

---

⁹⁸ <https://sjp.pwn.pl/sjp/skladka;2521108.html> (dostęp 21.12.2022).

⁹⁹ M. Porzeżyńska, *Podatki i składki z tytułu zatrudnienia*, red. D. Dzienisiuk, M. Supera-Markowska, Warszawa 2020, s. 29.

¹⁰⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14.11.2015 r., K 1/14, OTK-A 2015/10, poz. 163.

¹⁰¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15.07.2013 r., K 7/12, OTK-A 2013/6, poz. 902.

rzecz Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, w przypadku składek na ubezpieczenie społeczne na rzecz instytucji ubezpieczenia społecznego. Po drugie podatki mają charakter ogólny, natomiast składki na ubezpieczenie społeczne mają charakter celowy, tzn. przeznaczane są na finansowanie celów z zakresu ubezpieczeń społecznych. Ostatnią różnicą jest kryterium odpłatności, podatki są nieodpłatne, a składki mają charakter odpłatny, ich opłacanie rodzi określone uprawnienia.

Drugim rodzajem składki, mającej istotne znaczenie dla finansów publicznych jest składka na ubezpieczenie zdrowotne. W stosunku do tych świadczeń Trybunał Konstytucyjny zastosował wprost formalne i materialne kryteria dotyczące danin publicznych wynikające z art. 217 konstytucji¹⁰². Podobnie jak składka na ubezpieczenie społeczne, składka zdrowotna jest świadczeniem pieniężnym, przymusowym, bezwrotnym, powszechnym ma charakter odpłatny, jest też oczywiście daniną publiczną oraz musi wynikać z ustawy. Pobierane są, nie jak to miało miejsce przy składkach na ubezpieczenie społeczne na rzecz instytucji ubezpieczenia społecznego, tylko na rzecz instytucji opieki zdrowotnej. Składka na ubezpieczenie zdrowotne ma charakter celowy, celowość ta polega na realizacji zadań publicznych w szczególności na zapewnieniu prawa do ochrony zdrowia, określonego w art. 68 konstytucji. Składka na ubezpieczenie zdrowotne, ma także charakter wzajemny. Świadczeniem wzajemnym jest tutaj ochrona ubezpieczeniowa realizowana przez jednostkę sektora finansów publicznych, jakim jest Narodowy Fundusz Zdrowia. Świadczenie zdrowotne tak jak w przypadku ubezpieczeń prywatnych, w przypadku wystąpienia ryzyka ubezpieczeniowego ma charakter warunkowy. Mimo że ubezpieczony uiszcza składkę w terminach i wysokości przewidzianych w ustawie, może jednak dojść do sytuacji, w której nie zostanie mu udzielone żadne świadczenie zdrowotne w ramach ubezpieczenia, którym jest objęty¹⁰³. Z tego wynika, że, odpłatność daniny publicznej nie musi w żaden sposób nawiązywać do realnych kosztów otrzymywanego w zamian świadczenia. Może mieć nawet charakter symboliczny¹⁰⁴.

Trzecią kategorią składek zaliczanych do danin publicznych są składki na Fundusz Pracy oraz składki na Fundusz Solidarnościowy. Składki na Fundusz Pracy są jednym z przychodów Państwowego Funduszu Celowego, który realizuje

---

¹⁰² A. Krzywoń, *Podatki...*, s. 56.

¹⁰³ P. Lenio, *Publicznoprawne źródła finansowania ochrony zdrowia*, Warszawa 2018, s. 300.

¹⁰⁴ C. Kosikowski, H. Dzwonkowski, A. Huchla, *Ustawa – Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 33.

wyodrębnione zadania publiczne, którymi są między innymi łagodzenie skutków bezrobocia oraz promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy¹⁰⁵. To zadanie publiczne jest skorelowane z obowiązkiem wynikającym z art. 65 konstytucji, a mianowicie obowiązku władz publicznych do prowadzenia polityki zmierzającej do pełnego zatrudnienia poprzez m.in. realizowanie programów zwalczania bezrobocia, czy też wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego. Niewątpliwie ten obowiązek konstytucyjny jest związany ze składką na Fundusz Pracy. Poboru składek dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Jednakże nie jest to w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak to ma miejsce w przypadku składki na ubezpieczenie społeczne, tylko na tytułowy Fundusz Pracy. Jeżeli chodzi o składkę na fundusz solidarnościowy, jest ona pobierana na rzecz państwowego funduszu celowego jakim jest Fundusz Solidarnościowy. Jego zadaniem publicznym jest wspieranie osób niepełnosprawnych w sferze społecznej, zawodowej i zdrowotnej oraz udzielenie wsparcia finansowego emerytów i rencistów¹⁰⁶. Prowadzi to do realizacji obowiązku wynikającego z art. 69 konstytucji, który dotyczy m.in. udzielania pomocy w zabezpieczeniu egzystencji osób niepełnosprawnych.

Porównanie konstrukcji składki z konstrukcją podatku dokonane zostało powyżej w odniesieniu do składki na ubezpieczenie społeczne. Nie należy zapominać o opłatach oraz konieczności porównania ich specyfiki z konstrukcją składki. Podobnie jak składka, opłata jest świadczeniem pieniężnym, bezzwrotnym, przymusowym, ma charakter publicznoprawny oraz, co ważne, ma charakter celowy i odpłatny. Składki podobnie jak opłaty mają charakter ekwiwalentny, różnica występuje natomiast w naturze tej ekwiwalentności. Opłata jest zindywidualizowaną zapłatą za zindywidualizowane świadczenie publiczne. Nakładanie przez władzę publiczną opłat ma na celu spersonalizowanie kosztów konkretnej czynności urzędowej¹⁰⁷. Natomiast odpłatność składek jak już wspomniano wyżej, rodzi pewne uprawnienia. Uprawnienia te nie są skonkretyzowane z góry oraz nie są jednorazowe, jak to ma miejsce zazwyczaj przy opłatach. Niektóre opłaty mogą być świadczeniem, które pomimo swej nazwy są w istocie podatkiem, przykładem może być tutaj opłata targowa¹⁰⁸. Taki zabieg ma na

---

¹⁰⁵ Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Leksykon budżetowy „Fundusz Pracy” <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/BASLeksykon.xsp?id=5DE16143B290CC23C1257A5A0047F037&litera=F> (dostęp 28.12.2022).

¹⁰⁶ M. Supera-Markowska, *Nieopłacone składki zatrudniającego do ZUS*, [w:] *Podatki i składki z tytułu zatrudnienia*, red. D. Dzienisiuk, M. Supera-Markowska, Warszawa 2020, s. 229.

¹⁰⁷ A. Krzywoń, *Podatki...*, s. 45.

¹⁰⁸ *Ibidem*, s. 48.

celu, oczywiście ukrycie rzeczywistego celu, jakim jest obciążenie podatkowe. Jak wi- dać o ile konstrukcja składki i opłaty są do siebie zbliżone, to zawierają elementy róż- nicujące je w swych założeniach.

3. FUNKCJE SKŁADEK

Bez wątplenia istotą każdej daniny publicznej jest jej funkcja fiskalna, polega- jąca na tym, że państwo oraz inne podmioty publicznoprawne gromadząc do- chody, rozdysponowują je po to, aby realizować zadania o charakterze publicznym. Tak zasadnicze zadanie, wymaga także doniosłej regulacji prawnej. Tutaj pojawia się artykuł 84 konstytucji, który wskazuje na obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie. Pomimo braku wymienienia da- nin publicznych w tym artykule, pojawia się pojęcie ciężarów i świadczeń publicz- nych, a także wskazanie podatku, rozumianego jako danina publiczna. Zakres poję- ciowy świadczeń i ciężarów publicznych jest szerszy niż zakres pojęciowy danin pu- blicznych. Jednak pojęcia te się nie wykluczają. Danina publiczna należy bowiem do zbioru desygnatów ciężarów i świadczeń publicznych. Umieszczenie tego przepisu w rozdziale II Konstytucji RP wskazuje, że daniny publiczne stanowią stały element ustrojowy państwa – opozycję wobec praw i wolności obywatelskich i w tym kontekście przede wszystkim powinny być analizowane¹⁰⁹. Z tego wynika, że przepis art. 84 kon- stytucji przesądza o obowiązku utrzymania państwa i podtrzymania jego funkcji¹¹⁰. Treść art. 84 i 217 konstytucji podkreśla występujące w każdej daninie publicznej ele- menty jak przymusowość czy też powszechność. Stanowią one pochodną zaklasyfi- kowania danin do ciężarów i świadczeń publicznych, gdyż zgodnie z art. 84 konstytucji *in principio* „Każdy jest obowiązany”, co wskazuje bez wątplenia na powszechność i przymusowość.

Poza zasadniczą funkcją fiskalną danin publicznych wyróżnia się inne cele, zwane funkcjami pozafiskalnymi danin publicznych. Nie należy zapominać o tym, że pozafiskalne funkcje dobierane są autonomicznie przez ustawodawcę w ra- mach polityki podatkowej¹¹¹, ale także w ramach niepodatkowych danin publicznych. Władza publiczna nakładając określoną daninę, powinna zabezpieczyć najpierw

---

¹⁰⁹ T. Dębowska-Romanowska, *Prawo finansowe. Część konstytucyjna wraz z częścią ogólną*, War- szawa 2010, s. 124.

¹¹⁰ *Ibidem*, s. 123.

¹¹¹ A. Krzywoń, *Podatki...*, s. 67.

realizację podstawowych zadań państwa, a dopiero potem ustawodawca może wyznaczać cele społeczne i gospodarcze¹¹². Do pozafiskalnych celów nałożenia daniny w doktrynie prawa finansowego są zaliczane jego funkcje: stymulacyjna, redystrybucyjna i ewidencyjno-kontrolna, w zależności od tego, jaki w zamierzeniu skutek ma osiągnąć konkretna danina publiczna, a także funkcja gospodarcza i społeczna w zależności od tego, na jakie sfery jednostek wpływają¹¹³.

Ten typ daniny spełnia także funkcję redystrybucyjną, która polega na gromadzeniu środków finansowych przez określony fundusz (najczęściej budżetowy) i rozdzielaniu ich tzn. Wypłacie określonym podmiotom¹¹⁴, np. gromadzenie środków pieniężnych w postaci składek na ubezpieczenie społeczne przez ZUS, które to środki zasilają Fundusz Ubezpieczeń Społeczny. Można stwierdzić, że funkcja fiskalna pozostaje niejako w sprzeczności z funkcją redystrybucyjną, gdyż realizacja funkcji redystrybucyjnej powoduje zmniejszenie zasilania budżetu środkami pieniężnymi, na rzecz poszczególnych funduszy. Problem ten ma także inną płaszczyznę, a mianowicie dylemat władz publicznych w zakresie prowadzonej polityki, czy ma ona skupiać się na jak największym wpływie środków do budżetu państwa, czy też przekazując środki poszczególnym funduszom, realizować wyodrębnione zadania publiczne w tym także społeczne, które są powiązane z ideą solidaryzmu społecznego. Wcześniejsze rozważania wskazują, że w składkach funkcje pozafiskalne nie są tylko uboczne i podrzędne w stosunku do funkcji fiskalnej, ale być może ta relacja jest bardziej zrównoważona. Taka perspektywa może prowadzić do zmniejszenia roli funkcji fiskalnej, a tym samym podważenia składki jako daniny publicznej, która co do zasady powinna mieć ogólny cel publiczny. Jednakże, jeżeli chodzi o szeroko rozumiany system zabezpieczeń społecznych i zdrowotnych, to tym bowiem przypadku doktryna prawa uznaje, że istnieje trwała przesłanka istnienia odrębnych danin celowych¹¹⁵.

4. UWAGI KOŃCOWE

---

¹¹² *Ibidem*, s. 68.

¹¹³ W. Wójtowicz, *Funkcje danin publicznych*, [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 3, s. 21–22; W. Koniczny, *Podatki jako instrumenty funkcji stymulacyjnej* [w:] *Prawo a polityka*, red. M. Zubik, Warszawa 2007, s. 317 i n.; K. Nizioł, *Prawne aspekty polityki podatkowej*, Warszawa 2007, s. 103 i n.

¹¹⁴ E. Ruśkowski, J. Stankiewicz, *Finanse i prawo finansowe*, Białystok 1992.

¹¹⁵ T. Dębowska Romanowska, *Pojęcie podatków i innych danin publicznych w świetle Konstytucji*, [w:] *Księga jubileuszowa Profesora Ryszarda Mastalskiego. Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego*, red. W. Miemiec, Wrocław 2009, s. 118-119.

Daniny publiczne, stanowią ważne zagadnienie zarówno w materii prawa konstytucyjnego, jak i finansowego. Z perspektywy prawa konstytucyjnego, art. 84 konstytucji określa *explicite*, że daniny publiczne stanowią obowiązkowe świadczenia i ciężary publiczne, do których ponoszenia obowiązany jest każdy. Wyróżnienie tego zagadnienia w ustawie zasadniczej podkreśla powagę wskazanej problematyki w tej gałęzi prawa. Natomiast w prawie finansowym istotne jest zaklasyfikowanie danin publicznych do dochodów publicznych zgodnie z ustawą o finansach publicznych¹¹⁶. To też nadaje zasadnicze znaczenie dla tej instytucji. Niniejsze opracowanie ogranicza się do porównania składek tylko z niektórymi, najważniejszymi daninami publicznymi, tj. z opłatą oraz przede wszystkim podatkiem, który w świetle przepisów Konstytucji RP stanowi wzorcową daninę publiczną¹¹⁷, oraz nie wymienia wszystkich składek o charakterze daninowym, odnosi się tylko do tych najistotniejszych.

De lege lata składki o charakterze publicznoprawnym w obowiązującym systemie prawnym w głównej mierze dotyczą systemu zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia, są pobierane co do zasady na rzecz państwowych funduszy celowych działających w ramach jednostek sektora finansów publicznych takich jak ZUS czy NFZ. Dzięki środkom pochodzącym ze składek, te jednostki mogą realizować określone zadania publiczne, powiązane często z dyrektywami wynikającymi z ustawy zasadniczej jednocześnie nie stanowiąc dochodów budżetu państwa. W swojej konstrukcji mają elementy takie same jak w konstrukcjach podatku czy też opłaty, natomiast zawierają też elementy swoiste jak odpłatność czy celowość, choć te występujące w opłatach różnią się wewnątrznie.

De lege ferenda polski system prawny nie doczekał się definicji legalnej daniny publicznej, a także składki. W wyniku braku definicji daniny publicznej, jej rozumienie nie jest jednolite, choć w większości poglądy doktryny są zbieżne. Niemniej jednak dotychczasowy brak takiej regulacji jest zaskakujący, gdyż daniny publiczne realizując funkcję fiskalną, determinują działalność i stabilność państwa. Jeżeli chodzi o składki to brak jej definicji, może stwarzać problemy odnośnie do zakwalifikowania poszczególnych rodzajów składek do składek o charakterze daniny publicznej, nie mając na myśli, tylko podmiotów stosujących prawo, ale nawet samego ustawodawcę, który w uchylonej już ustawie o swobodzie działalności gospodarczej w art. 10¹¹⁸ wyłączał

---

¹¹⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009, nr 157 poz. 1240).

¹¹⁷ T. Dębowska-Romanowska, *Prawo finansowe...*, s. 131.

¹¹⁸ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 nr 173 poz. 1807).

składki na ubezpieczenie społeczne z katalogu danin publicznych¹¹⁹. Z tego wynika, konieczność ustanowienia definicji legalnych daniny publicznej oraz składek, najlepiej w ustawie o finansach publicznych oraz w sposób analogiczny do definicji legalnej podatku z artykułu 6 ordynacji podatkowej¹²⁰.

BIBLIOGRAFIA

1. Antonów D. M., *Cechy danin publicznych w polskim systemie prawa*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, 2016, vol. LXIII.
2. Dębowska Romanowska T., *Pojęcie podatków i innych danin publicznych w świetle Konstytucji*, [w:] Księga jubileuszowa Profesora Ryszarda Mastalskiego. *Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego*, red. W. Miemiec, Wrocław 2009.
3. Dębowska-Romanowska T., *Prawo finansowe. Część konstytucyjna wraz z częścią ogólną*, Warszawa 2010.
4. Konieczny W., *Podatki jako instrumenty funkcji stymulacyjnej*, [w:] *Prawo a polityka*, (red.) M. Zubik, Warszawa 2007.
5. Kosikowski C., Dzwonkowski H., Huchla A., *Ustawa – Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2004.
6. Krzywoń A., *Podatki i inne daniny publiczne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011.
7. Lenio P., *Publicznoprawne źródła finansowania ochrony zdrowia*, Warszawa 2018.
8. Nizioł K., *Prawne aspekty polityki podatkowej*, Warszawa 2007.
9. Porzeżyńska M., *Podatki i składki z tytułu zatrudnienia*, (red.) D. Dzienisiuk, M. Supera-Markowska, Warszawa 2020, s. 29.
10. Ruśkowski E., Stankiewicz J., *Finanse i prawo finansowe*, Białystok 1992.

---

¹¹⁹ D. M. Antonów *Cechy danin publicznych w polskim systemie prawa*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, 2016, vol. LXIII.

¹²⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. 1997 Nr 137 poz. 926).

11. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Leksykon budżetowy „Fundusz Pracy”
<https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/BASLeksykon.xsp?id=5DE16143B290CC23C1257A5A0047F037&litera=F> (dostęp 28.12.2022).
12. Słownik języka polskiego: <https://sjp.pwn.pl/sjp/skladka;2521108.html>.
13. Supera-Markowska M., *Nieopłacone składki zatrudniającego do ZUS* [w:] *Podatki i składki z tytułu zatrudnienia*, (red.) D. Dzieński, M. Supera-Markowska, Warszawa 2020.
14. Wójtowicz W., *Funkcje danin publicznych*, [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 3.
15. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15.07.2013 r., K 7/12, OTK-A 2013/6, poz. 902.
16. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14.11.2015 r., K 1/14, OTK-A 2015/10, poz. 163.